

**EXAMENUL NAȚIONAL DE DEFINITIVARE
ÎN ÎNVĂȚĂMÂNT**

**PROGRAMA
PENTRU
PROFESORI DOCUMENTARIȘTI**

**- București -
2020**

A. NOTĂ DE PREZENTARE

Programa se adresează profesorilor documentariști încadrați în Centrele de Documentare și Informare (CDI) organizate la nivelul unităților de învățământ preuniversitar.

Încurajarea perfecționării profesionale prin susținerea examenului național de definitivare în învățământ și a gradelor didactice a profesorilor documentariști este parte a procesului de implementare a CDI la nivelul unităților de învățământ preuniversitar, proces de reformare a structurilor infodocumentare din sistemul educativ românesc. Dezvoltarea și perfecționarea profesională a profesorilor documentariști are ca scop, pe termen mediu și lung, întărirea rolului formativ/pedagogic al CDI la nivelul unităților de învățământ, precum și implementarea elementelor de reformă legate de centrarea învățământului pe formarea de competențe. În acest sens, se are în vedere apropierea domeniului infodocumentar de programele școlare prin participarea profesorilor documentariști la activități care vizează formarea și dezvoltarea competențelor cheie ale elevilor care permit învățarea pe parcursul întregii vieți. Prin activitățile și serviciile oferite de către CDI se va asigura egalitatea de șanse a tuturor elevilor privind accesul la educație și formare, se va favoriza accesul comunităților educative la resursele documentare pluridisciplinare pe suporturi multiple, se va promova inovația pedagogică, se va facilita integrarea TIC în educație și se va susține formarea competențelor transversale ale elevilor.

Prin organizarea în CDI a activităților educative și culturale, școlare și extrașcolare, cu aportul profesional specific al profesorului documentarist, se are în vedere participarea la dezvoltarea autonomiei în învățare, atât prin familiarizarea elevilor cu tehnicile de cercetare documentară, cât și prin dezvoltarea competențelor cheie ale acestora.

Pregătirea profesorilor documentariști pentru susținerea examenului național de definitivare în învățământ și a gradelor didactice are în vedere următoarele elemente:

- actualizarea cunoștințelor privind principalele tendințe în evoluția științelor documentării și informării pentru analiza, adaptarea și aplicarea lor în domeniul educativ, în sens larg și în context local;
- asumarea misiunilor profesorului documentarist și a funcțiilor CDI prin prisma activităților cu finalitate pedagogică desfășurate în CDI;
- actualizarea cunoștințelor legate de particularitățile de organizare a unei structuri infodocumentare de tip CDI date de: principiile și cerințele domeniului, naționale și internaționale, condițiile locale, natura utilizatorilor (învățământ preșcolar, primar, gimnazial, liceal, învățământ special) etc.;
- demonstrarea capacității de gestionare și organizare a resurselor informaționale în sprijinul utilizatorilor;
- actualizarea cunoștințelor legate de investigarea și satisfacerea nevoilor de informare ale utilizatorilor, pe grupe de vârste, în raport cu evoluția societății cunoașterii;
- demonstrarea competențelor de proiectare, planificare, organizare, desfășurare, monitorizare și evaluare a activităților CDI;
- cunoașterea și aplicarea în practică a unor principii didactice care să conducă la motivarea elevilor, dezvoltarea capacității de a lucra în echipă, care să permită construirea unor demersuri didactice formative, interactive și inovatoare;
- cunoașterea și utilizarea diferitelor suporturi informaționale, a instrumentelor de acces la informație și tehnicilor de documentare și informare;
- dezvoltarea abilităților de comunicare, empatie și cooperare în activitatea educațională, atât cu partenerii, cât și cu utilizatorii;
- demonstrarea capacităților de monitorizare și evaluare a competențelor elevilor în domeniul infodocumentar;

- demonstrarea unor competențe de comunicare și marketing pentru promovarea resurselor și serviciilor CDI, respectiv pentru valorizarea rezultatelor activității desfășurate cu elevii; pentru promovarea și implementarea politicii educaționale naționale, respectiv pentru promovarea școlii în comunitate;
- actualizarea cunoștințelor cu privire la legislația și reglementările în vigoare în materie de educație, respectiv domeniul infodocumentar;
- asumarea activă a formării profesionale proprii din perspectiva dezvoltării și perfecționării profesionale și personale în raport cu evoluția domeniului și nevoile unității de învățământ.

Formarea continuă a profesorilor documentariști vizează dezvoltarea competențelor pentru profesia de cadru didactic, cu aplicare în activitatea specifică a CDI, care este axată, în principal, pe formarea competențelor elevilor în domeniul infodocumentar. În același timp, se va urmări aprofundarea și actualizarea cunoștințelor din domeniul științelor informării și documentării, a didacticii și a psihopedagogiei.

Formarea continuă a profesorilor documentariști va fi axată și pe valorizarea rolului constructiv, coparticipativ al profesorului documentarist, în calitatea sa de actor cu rol formator în unitatea de învățământ. În același timp, vor fi evidențiate elementele legate de rolurile profesorului documentarist:

- a) cadru didactic cu rol de formare a elevilor în domeniul infodocumentar;
- b) persoană resursă în unitatea de învățământ privind domeniul infodocumentar;
- c) propunător al elementelor de definire și implementare a politicii documentare locale;
- d) cadru didactic partener, inițiator, organizator și coorganizator al activităților pedagogice și culturale, curriculare/extracurriculare.

Prezenta programă este necesară pentru evaluarea concepției, cunoașterii, înțelegerii și interpretării principalelor roluri profesionale ale funcției și carierei didactice în sistemul de învățământ românesc, în baza cărora sunt proiectate, aplicate și inovate structurile și unitățile de competențe corespunzătoare statutului socio-profesional asumat de către cadrul didactic.

B. COMPETENȚE ALE PROFESORULUI DOCUMENTARIST

Date fiind particularitățile domeniilor de competență ale profesorului documentarist și influența sa în definirea unei politici documentare la nivel local, în organizarea resurselor documentare și materiale în cadrul CDI, dar și influența pe care o exercită atât asupra formării elevilor, precum și asupra întregului climat educațional al școlii, profesorul documentarist trebuie să demonstreze că are capacitatea de:

- a amenaja, organiza și gestiona CDI, în vederea asigurării exploatării și valorificării cât mai eficiente a informațiilor și documentelor pluridisciplinare multimedia și multisupport de către utilizatori, din perspectiva egalizării șanselor elevilor din medii culturale și sociale diferite;
- a favoriza accesul la informație și la integrarea „pedagogiei reușitei școlare” în vederea formării autonomiei elevilor în instruire prin asigurarea funcționării CDI;
- a planifica activitatea CDI pentru a răspunde nevoilor utilizatorilor și obiectivelor formulate în documentele de proiectare managerială ale unității de învățământ;
- a înțelege necesitatea de a sprijini elevii în activitatea de documentare și informare și de a favoriza integrarea ei în activitatea didactică curentă;
- a favoriza integrarea noilor tehnologii în practicile pedagogice curente
- a dezvolta activități didactice în cadrul curriculumului la decizia școlii, activități curriculare și extracurriculare, intra-, inter-, pluri- și transdisciplinare;
- a asigura accesul la informație și a crea experiențe de învățare în domeniul infodocumentar prin organizarea de diferite tipuri de activități (pedagogice, culturale, de informare și comunicare)

având drept finalitate atât egalizarea șanselor elevilor din medii culturale și sociale diferite, cât și dobândirea de către elev a autonomiei în instruire;

- a oferi oportunități de învățare, adaptate diferențelor individuale de învățare, oportunități care să sprijine dezvoltarea intelectuală și socială a elevilor;
- a stimula prin strategii didactice inovatoare și punerea în valoare a potențialului de socializare al CDI, dezvoltarea spiritului critic al elevilor, motivarea și angajarea lor în propria formare, dezvoltarea simțului civic și integrarea elevilor în societate;
- a favoriza și stimula munca în echipă în cadrul activităților organizate în CDI;
- a cunoaște și a utiliza variate tipuri și strategii de comunicare pentru a sprijini colaborarea și interacțiunea elevilor în activitățile de învățare și colaborarea între cadrele didactice în cadrul proiectelor inter / trans / pluridisciplinare;
- a căuta oportunități pentru propria perfecționare profesională continuă.

C. TEMATICA DE SPECIALITATE

I. Centrul de Documentare și Informare

1. Organizarea, structura, funcțiile și finalitățile CDI, standarde și legislație specifică
2. Proiectul de amenajare/reamenajare a unui CDI
3. Legislație românească de bibliotecă și CDI
4. Proprietatea intelectuală și dreptul de autor

II. Amenajarea, dotarea și gestionarea unui CDI în funcție de rolul său pedagogic și cultural

1. Gestionarea spațiului, a serviciilor, a materialelor și echipamentelor specifice unui CDI: spații specifice, suprafețe recomandate, amplasare, dotare cu materiale și echipamente informatice și audiovizuale
2. Gestionarea fondului documentar și activității CDI (organizarea în acces direct; managementul timpului: orar, proiectul de activitate, accesul planificat și accesul liber)
3. Managementul calității

III. Tipologia publicațiilor din CDI

1. Tipuri de documente în CDI: monografii, publicații seriale, documente electronice, documente audio-vizuale, baze de date etc.
2. Principii de adecvare a fondului documentar din CDI la procesul formativ-educativ
3. Organizarea fondului documentar

IV. Gestionarea și comunicarea fondului documentar

1. Dezvoltarea colecțiilor și politici de achiziție, criterii și modalități de completare a fondului documentar. Achiziția, selecția și deselecția documentelor din CDI
2. Prelucrarea documentelor din CDI: evidență (evidența primară a documentelor, RMF și RI) catalogare (descriere bibliografică, zonele descrierii bibliografice, descriere bibliografică - monografii), clasificare și indexare (sistemul CZU, clasele și subclasele principale, margareta documentarelor), documentare (bibliografie, tehnică bibliografică, întocmirea unei bibliografii de semnalare), informatizarea fondului documentar (cunoașterea de programe informatice pentru bibliotecă/CDI de mici dimensiuni, catalogul on-line)

V. Organizarea cataloagelor de bibliotecă tradiționale și informatizate

1. Tipuri de cataloage de bibliotecă/CDI
2. Reguli de ordonare a fișelor cu descrierile principale ale publicațiilor în cataloage

VI. Comunicarea în CDI

1. Comunicarea în CDI. Tipuri și mijloace de comunicare. Funcții ale comunicării

2. Comunicarea cu utilizatorii/beneficiarii și partenerii CDI. Comunicarea eficientă cu cadrele didactice. Forme și mijloace de comunicare cu utilizatorii
3. Promovarea și valorizarea resurselor și serviciilor CDI.
4. Activități de comunicare a colecțiilor și serviciilor

VII. Proiectarea, planificarea, organizarea, desfășurarea și evaluarea activității în CDI.

1. Planul managerial al CDI. Proiectul pedagogic și cultural al CDI
2. Organizarea accesului în CDI: utilizarea programată și neprogramată a CDI
3. Evaluarea activității CDI

VIII. Managementul și marketingul în structurile infodocumentare

1. Regulamentul de ordine interioară. Proceduri operaționale. Rapoarte de activitate. Statistici de bibliotecă. Politica documentară de dezvoltare a CDI
2. Studiul și analiza nevoilor de informare și formare a utilizatorilor
3. Instrumente și tehnici de marketing al serviciilor oferite de către CDI
4. Promovarea CDI, resurselor și serviciilor oferite pentru o mai bună integrare în viața școlii

IX. Utilizatorii CDI

1. Publicul/utilizatorii/beneficiarii CDI. Instrumente și forme de informare a utilizatorilor
2. Monitorizarea și evaluarea competențelor utilizatorilor
3. Evaluarea și monitorizarea competențelor specifice dezvoltate elevilor

X. Activități specifice unui CDI

1. Tipuri de activități și rolul lor în formarea și dezvoltarea competențelor infodocumentare ale elevilor (pedagogice, culturale, de comunicare și de gestionare)
2. Educația: funcții, finalități, conținuturi (educația morală, intelectuală, tehnologică, estetică), tipuri, procesualitate, stadii, rol. „Noile educații”: educația pentru informație, pentru societatea cunoașterii, ecologică, pentru schimbare, pentru munca de calitate
3. Activități de inițiere și formare a utilizatorilor privind tehnicile de cercetare documentară (modalități de organizare și implementare, tipuri de activități: secvențe pedagogice, CDS, proiecte, etapele cercetării documentare, lecții)
4. Proiecte monodisciplinare, interdisciplinare, transdisciplinare desfășurate în CDI și rolul lor în formarea și dezvoltarea competențelor infodocumentare
5. Activități de formare și dezvoltare a gustului pentru lectură
6. Activități de formare și dezvoltare a capacității de receptare a informației culturale

XI. Animația culturală în CDI

1. Funcțiile animației culturale din perspectiva participării la formarea/dezvoltarea competențelor cheie ale elevilor
2. Forme de animație culturală în CDI: animații de lectură, animații audio-video, expoziții, vizite și întâlniri tematice, animații prilejuite de diverse evenimente
3. Parteneriate și schimburi culturale. Activități de valorizare a patrimoniului și potențialului cultural

XII. Rolul și modalitățile de implicare a profesorului documentarist în activitatea școlară și extrașcolară.

1. Integrarea noilor tehnologii ale informării și comunicării în activitatea de informare și documentare. Asigurarea accesului la resursele educaționale deschise și la resursele internet. Predarea online
2. Implicarea profesorului documentarist în activități de orientare școlară și profesională.
3. Proiectarea și organizarea activităților instructiv-educative în colaborare cu comunitatea

4. Modalități de implicare a CDI și a profesorului documentarist în prevenirea și recuperarea elevilor aflați în situație de eșec școlar
5. Construirea demersurilor didactice interactive în care se utilizează resursele CDI și se exploatează instrumentele de acces la informație

D. BIBLIOGRAFIE PENTRU TEMATICA DE SPECIALITATE

1. ANTONESCU, Simona Maria. *Introducere în știința informării. Partea I*. București: Ars Docendi, 2007
2. ANTONESCU, Simona Maria. *Bucuria lecturii: Istoria unui proiect*. București: Editura AGER-Economistul, 2006
3. ANTONESCU, Simona Maria; FORTIN, Simona. *Ghidul centrelor de documentare și informare, al bibliotecilor școlare și al bibliotecilor publice pentru copii*. București: Semn de Carte, 2009
4. BĂDĂU, Georgeta. *Inițiere în cercetarea documentară*. Alba Iulia: [s.n.], 2004.
5. BĂDĂU, Georgeta; PANAIT, Antonina. *Amenajarea și gestionarea unui CDI: Ghid pentru personalul de conducere și personalul din centrele de documentare și informare*. Alba Iulia: [s.n.], 2006
6. CIUBĂNCAN, Lucia. *Bibliotecarul școlar. Ghid practic*. Cluj-Napoca: Eurodidact, 2002
7. CRISTEA, Sorin. *Fundamentele pedagogiei*. Iași: Polirom, 2010
8. ENACHE, Ionel. *Managementul în structurile infodocumentare*. București: Editura Universității din București, 2008.
9. ENACHE, Ionel. *Marketingul în structurile infodocumentare*. București: Editura Universității din București, 2008
10. ENACHE, Ionel; MAFTEI, Mihaela. *Marketingul în bibliotecă*. București: Editura Universității din București, 2003
11. HORVAT, Săluc. *Introducere în biblioteconomie*. București: Grafoart, 1996
12. PÂNIȘOARĂ, Ioan-Ovidiu. *Comunicarea eficientă. Metode de interacțiune eficientă*. Iași: Polirom, 2003
13. REGNEALĂ, Mircea. *Noi studii de biblioteconomie*. București: Editura A.B.R., 2009
14. TÎRZIMAN, Elena; ERICH, Agnes. *Informare și Documentare în context tradițional și electronic – metode specifice de muncă intelectuală*. București: Editura Universității din București, 2009
15. ZAHARIA, Anamaria-Florina. *Ghidul profesorului documentarist pentru examenul de titularizare, definitiv și gradul didactic II*. Iași: Editura Spiru Haret, 2017
16. *Centrul de Documentare și Informare*. Alba Iulia: [s.n.], 2002
17. *Documente audiovizuale și multimedia în biblioteci: ghid IFLA*. București: Editura A.B.R., 2008
18. *Ghidul bibliotecarului școlar*. București: Editura Bibliotecii Pedagogice Naționale „I.C.Petrescu”, 2008

NOTĂ: Bibliografia pentru tematica de specialitate include și actele normative (valabile în anul școlar în care se susține examenul) care vizează:

- aspectele legate de activitatea CDI și a profesorului documentarist din legea educației;
- înființarea și susținerea CDI, precum și formarea continuă a personalului didactic, de conducere, îndrumare și control și a personalului din CDI;
- regulamentul de organizare și funcționare a bibliotecilor școlare și a CDI;
- statutul profesorului documentarist;
- legea bibliotecilor;
- dreptul de autor și drepturile conexe.

Bibliografia pentru tematica de specialitate include, de asemenea, și manualele școlare de *biblioteconomie* valabile în anul școlar în care se susține examenul.

E. TEMATICA PENTRU METODICA DISCIPLINEI DE EXAMEN

I. Procesul educațional - abordare sistemică

1. Caracterul formativ-educativ al procesului de învățământ. Rolul activităților CDI în formarea competențelor cheie ale elevilor, respectiv în formarea/dezvoltarea competențelor în domeniul infodocumentar ale beneficiarilor CDI.

II. Elemente de curriculum

1. Conceptul de "curriculum". Taxonomii ale tipurilor de curriculum.
2. Componentele curriculumului național: planuri-cadru (trunchi comun, curriculum diferențiat, curriculum la decizia școlii), programe școlare. Manuale școlare, auxiliare didactice. Alți termeni de referință ai curriculumului național: arii curriculare, discipline, module, standarde curriculare.
3. Competențele predării-învățării-evaluării la disciplina *biblioteconomie*. Competențe generale, competențe specifice.
4. Proiectarea activității didactice: planificare calendaristică, proiectarea unității de învățare.

III. Desfășurarea activității didactice la disciplina de examen

1. Metode didactice (relevanță, funcții, complementaritate, taxonomie, caracterizarea metodelor de învățământ tradiționale, moderne/centrate pe elev).
2. Metode/tehnici de învățământ utilizate în activitățile din CDI. Interacțiunea obiective-conținuturi-strategii în instruirea școlară, în formarea competențelor de căutare, tratare și comunicare a informațiilor. Exemplificarea utilizării de către profesorul documentarist a metodelor/tehnicilor de învățământ și a tehnicilor de cercetare documentară.
3. Demersuri creative în metodologia didactică: abordarea euristică, învățarea prin descoperire, învățarea prin problematizare, învățarea prin cercetare, învățarea prin cooperare.
4. Forme de organizare a activității didactice: clasificare, caracterizare, avantaje/dezavantaje și limite. Organizarea și realizarea activităților individuale și de grup, disciplinare și pluridisciplinare, școlare și extrașcolare, programate și libere în/prin CDI.
5. Mijloacele de învățământ (concept, modalități de integrare în procesul de predare-învățare-evaluare, funcții, tipuri de mijloace de învățământ și caracteristicile lor, mijloace tehnice de instruire).
6. Fondul documentar și mijloacele didactice din CDI: utilizare, integrare, exploatare în activitățile CDI.

IV. Elemente de management al clasei de elevi

1. Rolul profesorului documentarist în facilitarea experiențelor care conduc la formarea autonomiei elevilor în învățare (organizator, participant, membru al unei echipe, persoană resursă, facilitator, intermediar, evaluator etc.).
2. Organizarea mediului CDI/clasei în vederea derulării activităților specifice: crearea unui climat educațional adecvat, eficientizarea utilizării resurselor CDI, activizarea elevilor, managementul timpului, capacitatea persoanelor resursă din interiorul și din afara unității de învățământ în activitățile din CDI.
3. Managementul conflictelor.

V. Elemente de evaluare educațională

1. Relația dintre curriculum și evaluare - efecte educaționale. Scopul evaluării educaționale. Etapele procesului de evaluare. Funcțiile generale și specifice ale evaluării performanțelor elevilor. Strategii/moduri și tipuri de evaluare.

2. Metode de evaluare a rezultatelor școlare: metode „tradiționale” și metode „complementare”. Relația dintre metoda și instrumentul de evaluare. Monitorizarea și evaluarea activității elevilor în CDI și a competențelor infodocumentare ale elevilor.
3. Testul docimologic – instrument de evaluare (concept, tipologie, proiectare, administrare, diseminarea rezultatelor).
4. Tipologia itemilor (definiție, clasificări, caracteristici, reguli de proiectare, modalități de evaluare și de notare, avantaje și dezavantaje/limite în proiectare și în utilizare).
5. Calitățile instrumentelor de evaluare. Matricea de specificații și rolul acesteia în proiectarea instrumentelor de evaluare.
6. Elemente de deontologie în procesul de evaluare. Factori generativi ai distorsiunilor în procesul evaluării educaționale. Erori în evaluare și notare. Calitățile evaluatorului.

VI. Informatizarea și învățarea multimedia.

1. Tehnicile informaționale computerizate, instruirea asistată de calculator și învățarea multimedia.
2. Competențele infodocumentare și de cercetare documentară în CDI ale elevilor. Rolul profesorului documentarist în formarea și dezvoltarea competențelor beneficiarilor CDI.
3. Eficientizarea utilizării tehnologiei informației și comunicării în construirea unor medii active de instruire.

F. BIBLIOGRAFIE PENTRU METODICA DISCIPLINEI DE EXAMEN

1. BOCOȘ, Mușata. *Instruirea interactivă. Repere axiologice și metodologice*, Iași: Polirom, 2013
2. BOCOȘ, Mușata., JUCAN Dana. *Fundamentele pedagogiei. Teoria și metodologia curriculumului. Repere și instrumente didactice pentru formarea profesorilor*, Pitești: Editura Paralela 45, 2019
3. CERGHIT, Ioan., NEACȘU, Ioan., PÂNIȘOARĂ, Ion-Ovidiu., POTOLEA, Dan. *Prelegeri pedagogice*, Iași: Polirom, 2001
4. CIOLAN, Lucian. *Învățarea integrată - fundamente pentru un curriculum transdisciplinar*, Iași: Polirom, 2008
5. CRISTEA, Sorin. *Dicționar de termeni pedagogici*, București: E.D.P., 1998
6. CRISTEA, Sorin. *Fundamentele pedagogiei*, Iași: Polirom, 2010
7. CRISTEA, Sorin. *Studii de pedagogie generală*. București: E.D.P., 2009
8. ILIE, Emanuela. *Didactica literaturii române: Fundamente teoretico-aplicative*. Iași: Polirom, 2008
9. IONESCU, Miron. *Instrucție și educație*, Arad: Editura Vasile Goldiș University Press, 2007
10. IUCU, Romița Bumbu. *Managementul clasei de elevi: aplicații pentru gestionarea situațiilor de criză educațională*. Iași: Polirom, 2006
11. NICU, Adriana. *Strategii de formare a gândirii critice*. București: E.D.P., 2007
12. OPREA, Crenguța-Lăcrămioara. *Strategii didactice interactive*. București: E.D.P., 2009.
13. OȚET, Florina., LIȚOIU, Nicoleta., SPINEANU-DOBROTĂ, Sorin. *Ghid de evaluare pentru științele socio-umane*, București: Editura ProGnosis, 2000
14. PÂNIȘOARĂ, Ion-Ovidiu. *Profesorul de succes: 59 de principii de pedagogie practică*. Iași: Polirom, 2003
15. PETRESCU, Paloma., POP, Viorica. *Transdisciplinaritatea – o nouă abordare a situațiilor de învățare*. București: E.D.P., 2007
16. PETROVICI, Merima-Carmen. *Niveluri ale înțelegerii*, București: E.D.P., 2010
17. STOICA, Adrian. (coord.). *Evaluarea curentă și examenele: Ghid pentru profesori*, București: Prognosis, 2001
18. STOICA, Adrian. *Evaluarea progresului școlar: de la teorie la practică*. București: Humanitas Educațional, 2003
19. STOICA, Adrian., MIHAIL Roxana. *Evaluarea educațională. Inovații și perspective*, București: Humanitas, 2006

20. STOICA, Eugen. (coord.), AVRAM, Marius., SPINEANU-DOBROTĂ, Sorin., TEȘILEANU, Angela. *Ghid de evaluare la disciplinele socio-umane*, București: Editura ERC Press, 2011
21. *Programul Național de Dezvoltare a Competențelor de Evaluare ale Cadrelor Didactice (DeCeE)*. MEN – CNCEÎP, București: [s.n.], 2008

NOTĂ: Bibliografia pentru metodică disciplinei de examen include și programele școlare pentru disciplina *biblioteconomie*, valabile în anul școlar în care se susține examenul.